

Yksi WebMuskettisoturi

Riku Kauhanen

Aloitin nelikuukautisen urakan projektisihteerinä, digitoijana Haminan Kaupunginmuseoissa helmikuun alussa 2011. Haminan Kaupunginmuseot käsittää paitsi nimensä mukaisen Haminan kaupunginmuseon, myös Haminan Kauppiaantomuseon sekä kuntaliitoksen myötä Vehkalahden Kotiseutumuseon. Tehtäväkuvaani museossa kuuluu metadatan syöttö museon kokoelmien digitoituihin valokuviin Cumulus-ohjelmaan sekä WebMusketin tultua käyttöön kokoelmien esineiden tietojen syöttämisen tietokantaan. Edessä oli arkistojen aarteita, turhautumista koneiston rattaissa sekä lähemmäs sata kuvaa Haminan Raatihuoneesta.

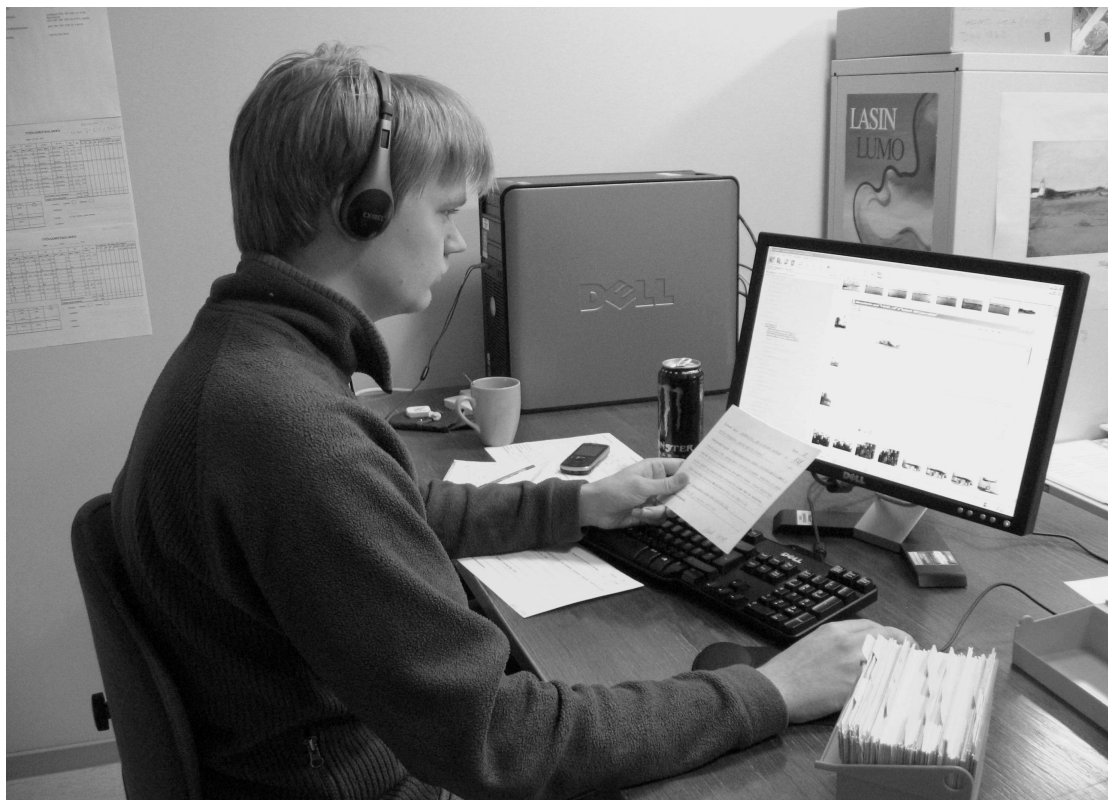
"Riku Kauhanen, Muesopalvelut"

Mies, tietokonepäätteen mukavan työtuolin edessä ja salasanattomuus. Näillä työni alkoi, salasanattomuuden vuoksi alustavasti tutustumisella Vehkalahden Kotiseutumuseon diaarin paperiversioon. Pian olinkin tekemässä muistiinpanoja tiuhaan tahtiin vihkoseen minua kokoelmissa kiinnostavista valokuvista ja esineistä, joista graduni sai melkoisen piristysruiskeen.

Tunnuksia sain odottaa, onneksi olin tottunut työskentelemään byrokraattisissa organisaatioissa. Tilaukseen meni paitsi salasanat, myös työpaikan avain ja henkilökorttini. Viimeisen saadessani jonkin tovin kuluttua virnistin hieman. Kortti, jolla voisin osoittaa henkilöllisyyteni ja työsuhteeni kaupungille ei pitänyt lainkaan sisällään nimeäni – ei tämän luvun otsikon mukaisesti –, sillä olen määräaikainen työntekijä. Toiseksi paikalle eksyvä espanjalainen luulisi minun – tämän luvun otsikon mukaisesti - työskentelevän kuolainpalveluissa.

Salasanat saatuani vaikeudet jatkuivat: kolmannenkaan huolellisen näpyttelykerran jälkeen en päässyt verkkolevyille tai ohjelmiin. Onneksi Haminan kaupungilla oltiin joustavia ja avuliaita asian suhteen kun osoittautui, etteivät vihdoin viimein saamani tunnukset toimineet. Pian saatoinkin aloittaa 2800 kuvan tietojen käsittelyn, jotka onneksi oli valmiiksi skannattu laatuvaatimusten

Lähdejulkaisu: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. Tämä dokumentti on ladattu osoitteesta <http://www.kuriositeetikabi.net>.
Source publication: Kuriositeetikabi.net 1 / 2011. The document was downloaded from <http://www.kuriositeetikabi.net> mukaisesti. Työtä tehdessä ymmärsin mitä tarkoitetaan sillä, että luettelointi on museon yksi tärkeimmistä tehtävistä - ja monesti valitettavasti, niin valitettavasti yksi laiminlyödyimmistä.

Kuva 1: Metadatan syöttö vanhoista kortistoista menossa Cumulukseen. Kuva: Riku Kauhanen.

Digituoja - hyödyllinen tuttavuus

Digitoidessani yritin pitää mielessä näytöllä tai luetteloissa vastaantulevista aiheista opinnäytteitä tai tutkimusta tekevät tuttavani, joille saatoin aina tarvittaessa lähettää heitä mahdollisesti kiinnostavaa aineistoa pieninä katselukuvina tai ihan kirjallisina kuvauksina. Monesti tästä oli molemminpuolista hyötyä, esimerkiksi Forum Marinumin tutkija oli kysellyt minulta jokin aika sitten mahdollisia tietoja Kotkan seudulla vuonna 1918 Venäjän laivaston Suomeen jättämistä aluksista. Parin kuvan kohdalla heräsi epäily, että kyseessä saattaisi olla ajankohdan ja tutkijan antamien kuvausten perusteella kyseisen kaltainen alus. Osoittautui, että saatoin huudahtaa "Bingo!" ja merkitä kuvaan huomattavasti lisää tietoja aluksen historiasta.

Ongelma on, että arkeologi digitoijana tuo muassaan arkeologiverkoston, ja näin ollen vain tietynlaisen näkökulman esineistöön ja muuhun aineistoon. Esimerkiksi hetken aikaa museon esinekokoelmaluetteloa selatessani ja kymmenen muistiinpanon jälkeen aloin epäillä, ettei tykkimyssy sittenkään liity Haminan Tykkijunkkarien toimintaan jonakin 1700 - 1800-lukujen armeijan vakiovarusteena, vaan että se voisi olla arkisempi päähine...

Opittua

Itse digitoimalla ymmärtää yhtenäisen luettelotietokannan ja -ohjelman merkityksen museomaailmassa, etenkin, jos törmäilee jatkuvasti vanhan järjestelmän sotkuihin uudessa. On ymmärrettävä, mitä ohjelmalta vaaditaan ja miten se toimii parhaiten. Tehokkaankin tietokannan saa piiputtamaan, mikäli ei käytä & täytä oikeita kohtia sovelluksessa oikealla tavalla.

Luettelointiohjelman on oltava todellisuudessa mieluummin liian jäykkä kuin joustava, sillä ohjelma voi tulla tiensä päähän yllättävän äkkiä. Mitä vähemmän tietystä kentästä on samaa arvoa tarkoittavia variaatioita, sen parempi ja helpompi siirryttäessä uuteen tietokantaan. WebMusketissa suuri osa tiedoista poimitaan pudotusvalikoista, ja Kotkan vanhasta tietokannasta konversiossa jääneitä valintoja selaillessani ymmärsin, miksi vähemmän luova mutta tarkka luettelointi on tärkeää. Klassisena esimerkkinä rokokoo löytyy vanhassa Musketissa paikoitellen kirjoitettuna mm. tavoilla ”rokokoo”, ”rokookoo”, ”rokoko”, ”rokookookomppania”, ”rookookoo”, ”rookoko” jne. Luetteloinnissa näkee myös tietoisia valintoja varmuuden ja epävarmuuden välillä, kun merkittäessä paikaksi ”Hamina” ohjelma tarjoaa vanhan tietokannan uumenista paitsi ”Haminaa” myös ”Haminaa (?)”, ”Hamina-Vehkalahtea”, ”Hamina/Vehkalahtea”, ”Hamina Kotkaa”, ”Kotka Haminaa”, ”KotHam Cityä” tai vaikka ”Hamina, Lahtea”.

Toiseksi museoiden tietokantojen jatkuvaa ja monipuolista karttumista ja tietojen täydentymistä ajatellen on syytä kierrättää samassa tehtävässä erilaisesta koulutustaustasta tulleita digitoijia. ”Tästä huomaa että on arkeologian opiskelija digitoimassa” sanoi Alén kun olin laittanut WebMusketissa erään esineen ajoitukseksi ”historiallinen”, mikä on suurimmalle osalle museoiden työntekijöistä ilmiselvyyttä, mutta arkeologille lähinnä NJÄÄHin aihe. Arkeologia tehtävässä seuraava kansatieteilijä, arkkitehtuurin tuntija tai taidehistorioitsija saisi käydä läpi vanhat

digitoinnit ennen uuteen aineistoon tutustumista, ei pelkästään tutustuakseen luettelointitapoihin vaan myös täydentääkseen ja korjatakseen omalta osaltaan jo olemassa olevia tietoja. Kolmas havaintoni koskee digitoijan työn edellytyksiä, joiden on oltava olemassa viimeistään toisella työviikolla. Tämä kattaa tietysti tarvittavat salasanat ja pääsyn tiedostoihin sekä itse työtiloihin, mutta myös riittävän selkeät oppaat työn tekemiseksi ja tietysti itse ohjelmat.

Loppupohdintaa digitoijan elävästä elämästä

Digitointi museossa, joka on kiinteä osa kaupungin tai kunnan organisaatiota sivistyspalveluina, on monella tapaa haastavaa. Ensimmäiset viikot työtehtävässä menivät paitsi perusasioiden opetteluun, myös digitoinnin perustyökalujen odotteluun ja niiden hankkijoiden/laatijoiden tavoitteluyrityksiin ja hoputteluun. Siltä varalta että tietokonejärjestelmät pettävät tulisi digitoijalle olla ensimmäisille viikoille ”suunnitelma B”, jotta tämän työaika pystyttäisiin näiltäkin osin käyttämään parhaalla mahdollisella tavalla hyväksi. Toisaalta digitoijan asiakaspalvelu on huomattavasti museon tiskiін verrattuna mukavampaa puuhaa. Monesti pääsee hyötymään juuri sisään lyömistään aineistoista ja vastapalveluksena saa asiakkaalta usein lisätietoja, joilla täydentää työtään edelleen. Sain esimerkiksi etsiä kuvia Vehkalahden kirkosta eli Maarian kirkosta tietyltä ajalta tulevaa remontti varten ajalta ennen edellisiä korjauksia. Sattumalta onnistuin yli odotusteni, ja pienet filmille tallentuneet yksityiskohdat kertoivat paljon alan asiantuntijalle.

Digitointi on avannut uusia näkökulmia niin menneisyyden kuin nykyisyyden arkeen kun käsiteltäviä esineitä ja valokuvia on joutunut pohtimaan talletuksen näkökulmasta. Miten saattaa tieto mahdollisimman yksinkertaiseen mutta monipuoliseen muotoon? Yli 60 vuotta sitten kynäkaukalon kohdalla tilanne ratkaistiin niin, että siitä jätettiin kirjaamatta muistiin pituutta, leveyttä, korkeutta, käyttökontekstia, käyttäjää, valmistajaa, valmistustapaa, ajoitusta, käyttövaiheita tai muuta vastaavaa: esineen kuvaukseksi kirjoitettiin korttiin elegantisti ”pitkänomainen”. Esine on lyhyt, keskikokoinen, pitkä, pitkäkö... ominaisuus löytynee WebMusketti 3.0:sta.

Kirjoittaja on humanististen tieteiden kandidaatti ja työskentelee projektisihteerinä Haminan kaupunginmuseoissa